

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
Хмельницький фаховий коледж**

Циклова комісія соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Хмельницького фахового коледжу
Університету „Україна”

Ольга ПОЛЬОВИК

№ 01, 09 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК.2.7. Теорія і практика соціального прогнозування

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма Соціальна робота
(назва освітньої програми)

освітнього рівня фаховий молодший бакалавр
(назва освітнього рівня)

галузь знань 23 Соціальна робота
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність(ності) 231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ї) _____
(назва спеціалізації)

інститут, філія, факультет, коледж Хмельницький фаховий коледж
(назва навчально-виховного підрозділу)

Вид дисципліни: обов'язкова

Обсяг, кредитів: 150/5

Форма підсумкового контролю: залік / екзамен

Хмельницький 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика соціального прогнозування»

для здобувачів освіти за галуззю знань 23 „Соціальна робота”,
 спеціальністю 231 „Соціальна робота”
 спеціалізацією _____

„28” серпня 2025 року – 46 с.

Розробники:

Ковтун Олександр Сергійович – кандидат соціологічних, викладач циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін

Викладачі:

Ковтун Олександр Сергійович – кандидат соціологічних, викладач циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін

Протокол від „28” серпня 2025 року № 1

Голова циклової комісії
 соціально-економічних та
 загальноосвітніх дисциплін

„28” серпня 2025 року

(підпис)

Олександр ГАЛКО
 (прізвище та ініціали)

Робочу програму погоджено з керівником групи з розробки та розвитку ОПП
«Соціальна робота» (2025 р.)
 (назва освітньої програми)

„28” серпня 2025 року

Керівник групи з розробки та розвитку
 ОПП «Соціальна робота»

Олена КОРАБЛЬОВА

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	20_/20_	20_/20_	20____/20____	20____/20____
Дата засідання циклової комісії				
№ протоколу				
Підпис голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу
<http://vo.uu.edu.ua/> за адресою: <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=28290>
 (вказати адресу)

Робочу програму перевірено
 „28” серпня 2025 року

Завідувач відділу
 освітньої діяльності
 Хмельницького
 фахового коледжу

Наталія ЛУЦКЕВИЧ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній / освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 5	Галузь знань 23 Соціальна робота	Вид дисципліни обов'язкова	
Загальний обсяг годин – 150	Спеціальність 231 Соціальна робота	Цикл підготовки професійний	
Модулів – 2	Спеціалізація немає	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат	Мова викладання, навчання та оцінювання: українська	Семестр	
		3-й, 4-й	3-й, 4-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2/2 самостійної роботи студента – 4/2	Освітній / освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	30 год	-
		Практичні, семінарські	
		42 год	-
		Самостійна робота	
		78	-
Частка аудиторних занять становить: для денної форми здобуття освіти – 30 %		Індивідуальні завдання: 10 год	
		Вид семестрового контролю: залік / екзамен	

Програма дисципліни виконується в повному обсязі незалежно від форми здобуття освіти.

Аудиторне навантаження заочної форми становить:

1-2 курси навчання ОС «бакалавр» і «молодший бакалавр», ОПС «фаховий молодший бакалавр» – 20% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: мета навчальної дисципліни полягає у формуванні базових знань стосовно теорії та практики прогнозування соціальних процесів

Завдання:

- 1) сформувати цілісне розуміння сутності та видів соціальних процесів;
- 2) ознайомити здобувачів освіти з ключовими концептуальними засадами соціального прогнозування;
- 3) сформувати базові навички використання методів соціального прогнозування;
- 4) розглянути систему соціальних індикаторів та показників, що використовуються для побудови соціальних прогнозів та їх верифікації;
- 5) сформувати базові знання щодо розробки соціальних моделей та їх видового розмаїття;
- 6) засвоїти технологію розробки соціальних програм та проектів на основі прогнозної інформації.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати:**

- сутність та видове розмаїття соціальних процесів;
- ключові соціальні показники та індикатори соціального розвитку;
- джерела прогнозної інформації;
- принципи та технологію розробки соціальних прогнозів;
- методи соціального прогнозування;
- сутність та види соціальних моделей.

вміти:

- розробляти програму прогнозного дослідження;
- діагностувати соціальні проблеми;
- здійснювати вивчення соціального об'єкта в його динаміці;
- розробляти соціальні прогнози;
- здійснювати фахову підготовку звітів прогнозних досліджень.

Рядок дисципліни в „Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньо-професійної програми”

	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7
ОК 2.7.	+	+	+

Рядок дисципліни в „Матриці відповідності спеціальних (фахових) програмних компетентностей компонентам освітньої програми”

	СК4	СК5	СК7	СК9	СК11
О.К. 2.7.	+	+	+	+	+

Рядок дисципліни в „Матриці забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми”

	ПРН4	ПРН6	ПРН 11	ПРН 12	ПРН 14
ОК 2.7	+	+	+	+	+

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1.

Концептуальні засади соціального прогнозування

Тема 1. Соціальне прогнозування в системі наукового знання

Суспільство як об'єкт дослідження. Місце прогностики в системі наукового знання. Прогностика та наука про майбутнє (футурологія): спільне та відмінне. Поняття наукового передбачення та прогнозування. Об'єкт та предмет соціального прогнозування. Понятійний апарат прогностики. Функції соціального прогнозування.

Тема 2. Становлення соціального прогнозування

Соціальні та історичні передумови виникнення соціального прогнозування. Уявлення про майбутнє на різних стадіях існування людства. Вплив релігії та філософії на розвиток соціального прогнозування.

Соціальне прогнозування на межі XIX-XX століть. Розвиток технологічного прогнозування: сутність та передумови виникнення.

Тема 3. Типологія соціальних прогнозів

Наукове і буденне прогнозування, теоретичне і емпіричне прогнозування, логічне та інтуїтивне у прогнозуванні. Пошуковий, нормативний, цільовий, плановий, програмний, проектний, організаційний прогноз. Типи соціальних прогнозів за часом: оперативний, короткостроковий, середньостроковий, довгостроковий, наддовгостроковий.

Тема 4. Джерела прогнозної інформації

Джерела прогнозної інформації: досвід, екстраполяція, моделювання.

Тема 5. Соціальне прогнозування та проектування

Сутність соціального проектування та прогнозування. Принципи соціального проектування та прогнозування. Роль соціальних прогнозів в розробці соціальних проектів

Змістовий модуль 2

Технологія соціального прогнозування

Тема 6. Застосування експертизи в соціальному прогнозуванні

Поняття експертизи та соціальної експертизи. Вимоги до експерта. Чисельність експертної групи і проблема ефективності прогнозування. Типові схеми і процедури роботи експертів. Методи обробки результатів експертних

опитувань. Принципи відбору експертів. Методи експертних досліджень: опитування, інтерв'ю, метод Делфі, метод Делфі, організаційно-діяльнісна гра.

Тема 7. Сценарний підхід в соціальному прогнозуванні

Сутність сценарного підходу. Поняття сценарію розвитку соціального об'єкта. Види сценаріїв розвитку соціального об'єкта: песимістичний, реалістичний, оптимістичний. Сценарій-есе, аналітичний сценарій, формалізований сценарій. Технологія розробки сценаріїв. Застосування великих мовних моделей для побудови прогнозних сценаріїв

Тема 8. Моделювання як метод соціального прогнозування

Поняття моделі та моделювання. Мета і завдання моделювання. Види моделей. Соціально-інформаційні показники в системі моделювання. Види показників. Методи моделювання в соціальній прогностиці. Трендові (екстраполяційні) моделі. Факторні (аналітичні) моделі. Імітаційне моделювання. Використання ЕОМ та великих інформаційних масивів (Big Data) у прогнозному моделюванні. Сучасні системи прогнозування.

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Соціальна футурологія

Тема 9. Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук

Future studies – дослідження можливого та бажаного майбутнього. Основні підходи Future studies: прогностичний, інтерпретативний, критичний, дослідження участі.

Тема 10. Майбутнє виду Homo sapiens

Концепція постлюдського майбутнього Френсіса Фукуями: біотехнологічна революція. Соціальна футурологія Юваля Ноя Харарі: людина і біотична форма життя: сучасність та можливі перспективи.

Тема 11. Майбутнє суспільства як об'єкт конструювання.

Образ майбутнього як мета суспільної діяльності. Проектування, як метод конструювання майбутнього. Нормативні прогнози, проектні прогнози в управлінні.

Змістовий модуль 4. Ключові проблеми сучасності як фактори майбутнього суспільства

Тема 12 Розвиток штучного інтелекту та соціальні відносини

Поняття сингулярності. Штучний інтелект та безпекові загрози. Штучний інтелект та соціальні нерівності.

Тема 13. Соціоекологічні проблеми

Соціально-екологічні прогнози: сутність, основна проблематика. Соціальні

наслідки кліматичних змін. Кліматичні біженці.

Тема 14. Демографія та міграція

Демографічні тенденції в розвинених країнах. Демографічна криза в Китаї та її вплив на світову економіку. Демографічна криза в Україні та прогнозування демографічного розвитку

Тема 15. Майбутнє соціальної держави.

Держава соціального добробуту в XXI ст.: погляд Й. Штігліца. Ринок праці. Базовий безумовний дохід. Охорона здоров'я та тривалість життя.

Тема 16. Майбутнє демократії

Демократія як участь. Громадянське суспільство. Волонтерство. Міграція, політичний радикалізм та популізм як загрози відкритому суспільству.

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передують цій дисципліні:
соціологія, соціальна статистика, вступ до спеціальності

Міжпредметні зв'язки: філософія, соціальна робота, соціологія, соціальна статистика, соціальне програмування та проектування

4.2. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	Аудиторна у тому числі					с.р.	Усього	аудиторна у тому числі					с.р.	
		Л	сем	Пр	Лаб	Індз			л	сем	пр	лаб	інд		
2		3	4	5	6	7			8	9	10	11	12		13
1															16
Модуль 1															
Змістовий модуль 1.															
Концептуальні засади соціального прогнозування															
Тема 1. Соціальне прогнозування в системі наукового знання	5	2	–	1	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	АР: опитування СР: письмове завдання длясамостійного опрацювання ІР: огляд додатковоїлітератури
Тема 2. Становлення соціального прогнозування	5	2	–	1	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	АР: письмове тестування СР: письмове завдання длясамост. Опрацювання ІР: підготовка та проведення презентації
Тема 3. Типологія соціальних прогнозів	6	2	–	2	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	АР: співбесіда СР: підготовка та проведення презентації ІР: складання кросворду заосновними термінами теми
Тема 4. Джерела прогнозної інформації	6	2	–	2	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	АР: опитування СР: письмове завдання длясамостійного опрацювання ІР: здійснити оцінку державної соціальної програми
Тема 5. Соціальне прогнозування та проектування	6	2	–	2	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	АР: опитування СР: письмове завдання длясамостійного опрацювання ІР: здійснити оцінку
Модульний контроль	2	–	–	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 1	30	10	–	8	–	–	12	–	–	–	–	–	–	–	
Змістовий модуль 2.															
Технологія соціального прогнозування															

Тема Застосування експертизи соціальному прогнозуванні	6. в	6	2	-	2	-	-	2	6	-	-	-	-	-	-	-	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 7. Сценарний підхід в соціальному прогнозуванні		6	2	-	2	-	-	2	6	-	-	-	-	-	-	-	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самот. Опрацювання ІР: підготовка та проведення презентації
Тема Моделювання як метод соціального прогнозування	8. як	6	2	-	2	-	-	2	6	-	-	-	-	-	-	-	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самот. Опрацювання ІР: підготовка та проведення презентації
Модульний контроль		2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем		20	6	-	6	-	-	8	20	-	-	-	-	-	-	-	
Усього годин		50	-	-	-	-	-	20	50	-	-	-	-	-	-	-	
ІНДЗ		10	-	-	-	-	-	10	10	-	-	-	-	-	-	-	
Усього годин за семестр		60	16	-	14	-	-	30	60	-	-	-	-	-	-	-	

Модуль 2

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
	Л	сем	пр	лаб	інд		Усього	Л	сем	пр	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль 2															
Змістовий модуль 3. Соціальна футурологія															
Тема 9. Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук	12	2	-	4	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 10. Майбутнє виду Homo sapiens	10	2	-	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самост. опрацювання ІР: підготовка та проведення презентації
Тема 11. Майбутнє суспільства як об'єкт конструювання	12	2	-	4	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	АР: співбесіда СР: підготовка та проведення презентації ІР: складання кросворду за основними термінами теми
Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 3	36	6	-	12	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	
Змістовний модуль 4 Ключові проблеми сучасності як фактори майбутнього суспільства															
Тема 12. Розвиток штучного інтелекту та соціальні відносини	8	2	-	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	АР: опитування
Тема 13. Соціоекологічні проблеми	10	2	-	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: здійснити оцінку
Тема 14. Демографія та міграція	10	2	-	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	державної соціальної програми
Тема 15. Майбутнє соціальної держави	7	1	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	АР: опитування
Тема 16. Майбутнє демократії	7	1	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: здійснити оцінку

Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 4	44	8	-	16	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	
ІНДЗ	10	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	ІНДЗ: реферат
Усього годин за II семестр	90	14	-	28	-	-	48	-	-	-	-	-	-	-	
Усього годин за навчальний рік	150	30	-	42	-	-	78	-	-	-	-	-	-	-	

4.2.2 Навчально-методична картка дисципліни „Теорія і практика соціального прогнозування”
Разом: 60 год, лекції – 16 год, семінарські заняття – 14 год, індивідуальна робота – 10 год,
самостійна робота – 30 год

Модуль 1								
Модулі	Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2		
Назва модуля	<i>Теоретико-методологічні засади соціального програмування та проектування</i>					<i>Технологія соціального прогнозування</i>		
Кількість балів за модуль	40 балів					24 бали		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	<i>Прогностика як наука</i>	<i>Становлення соціального прогнозування</i>	<i>Типологія соціальних прогнозів</i>	<i>Джерела прогнозної інформації</i>	<i>Соціальне прогнозування та проектування</i>	<i>Застосування експертизи в соціальному прогнозуванні</i>	<i>Сценарний підхід в соціальному прогнозуванні</i>	<i>Моделювання як метод соціального прогнозування</i>
Теми практичних занять	<i>Прогностика як наука</i>	<i>Становлення соціального прогнозування</i>	<i>Типологія соціальних прогнозів</i>	<i>Джерела прогнозної інформації</i>	<i>Соціальне прогнозування та проектування</i>	<i>Застосування експертизи в соціальному прогнозуванні</i>	<i>Сценарний підхід в соціальному прогнозуванні</i>	<i>Моделювання як метод соціального прогнозування</i>
	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Самостійна робота	3 бали	3 бали	3 бали	3 бали	3 бали	3 бали	3 бали	3 бали
додаткові курси за тематикою дисципліни (неформальна освіта)	11 балів							
Види поточного контролю	Модульні контрольні роботи (10 балів)							
Підсумковий контроль	Залік (15 балів)							

Навчально-методична картка дисципліни „Теорія і практика соціального прогнозування”
Разом: 90 год, лекції – 14 год, семінарські заняття – 28 год, індивідуальна робота – 10 год,
самостійна робота – 78 год

Модуль 2								
Модулі	Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4				
Назва модуля								
Кількість балів за модуль	15 балів			25 балів				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	<i>Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук</i>	<i>Майбутнє виду Homo sapiens</i>	<i>Майбутнє суспільства як об'єкт конструювання</i>	<i>Розвиток штучного інтелекту та соціальні відносини</i>	<i>Соціоекологічні проблеми</i>	<i>Демографія та міграція</i>	<i>Майбутнє соціальної держави</i>	<i>Майбутнє демократії</i>
Теми практичних занять	<i>Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук</i>	<i>Майбутнє виду Homo sapiens</i>	<i>Майбутнє суспільства як об'єкт конструювання</i>	<i>Розвиток штучного інтелекту та соціальні відносини</i>	<i>Соціоекологічні проблеми</i>	<i>Демографія та міграція</i>	<i>Майбутнє соціальної держави</i>	<i>Майбутнє демократії</i>
	3 бали	3 бали	3 бали	3 бали	3 бали	3 бали	3 бали	3 бали
Самостійна робота	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал
ІНДЗ	10 балів							
додаткові курси за тематикою дисципліни (неформальна освіта)	8 балів							
Види поточного контролю	Модульні контрольні роботи (10 балів)							
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)							

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми практичних занять

Модуль 1		
№з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Прогностика як наука	2
2.	Становлення соціального прогнозування	
3.	Типологія соціальних прогнозів	2
4	Джерела прогнозної інформації. Соціальне прогнозування та проектування	2
5.	Соціальне прогнозування та проектування	2
6.	Застосування експертизи в соціальному прогнозуванні.	2
7.	Сценарний підхід в соціальному прогнозуванні	2
8.	Моделювання як метод соціального прогнозування	2
Всього:		14
Модуль 2		
9	Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук	4
10	Майбутнє виду Homo sapiens	4
11	Майбутнє суспільства як об'єкт конструювання	4
12	Розвиток штучного інтелекту та соціальні відносини	4
13	Демографія та міграція	4
14	Соціоекологічні проблеми	4
15	Майбутнє соціальної держави	2
16	Майбутнє демократії	2
Всього:		28

Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>Відмінно</i>
45 – 53	<i>добре</i>	4	BC	<i>Добре</i>
36 – 44	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
21 – 35	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 20		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

4.3.2. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проєкт)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом поза аудиторної індивідуальної діяльності здобувача освіти, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДР прилюдним захистом навчального проєкту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- складання ситуаційних завдань із різних тем курсу (2 бали);
- огляд літератури з конкретної тематики (2 бали);
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (3 бали);
- Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу (10 балів);
- Участь у науковій студентській конференції (5 балів);
- дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (11 балів).
- проходження додаткового(-их) курсу(-ів) (неформальна освіта) з тематики дисципліни (11 балів – за всі);
- дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – 11 балів.

Орієнтовна структура ІНДЗ – дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Тематика ІНДЗ

1. Концепція випереджального відображення дійсності.
2. Релігійне передбачення, інтуїтивне передбачення, наукове передбачення.
3. Релігійні, утопічні та філософські концепції майбутнього. Становлення емпіричного соціального прогнозування наприкінці ХІХ – на початку ХХ сторіччя.
4. Головні етапи та особливості розвитку соціального прогнозування.
5. Проблеми сучасного соціального прогнозування.
6. Утопічні та антиутопія як концепції майбутнього.
7. Філософсько-історичні концепції майбутнього.
8. Концепція постіндустріального суспільства Д. Белла.
9. Концепція футурошоку А. Тоффлера.
10. «Римський клуб»: історія виникнення та основні доповіді.

11. Методи соціального прогнозування: поняття та класифікації.
12. Класичні змістовні моделі соціальних явищ та процесів.
13. Евристичні (ігрові та імітаційні) прогностичні соціальні моделі.
14. Ефекти футурофобії та презентизму в масовій свідомості.
15. Методи відбору експертів.
16. Методи організації роботи групи експертів.
17. Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук
18. Демографічні тенденції в Україні та їх вплив на демографічну безпеку
19. Зміна клімату як фактор соціальних трансформацій
20. Розвиток штучного інтелекту та сингулярність
21. Майбутнє homo sapiens: біохакінг та елементи біонічного життя
22. Соціальна держава в умовах трансформації ринку праці
23. Сучасні загрози майбутнього демократії: міграція, правий популізм

Додаткові курси в рамках ІНДЗ

1. Основи проєктного менеджменту: Створення та планування проєкту. URL : <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/project-management-fundamentals/>
2. Підготовка та впровадження проєктів розвитку громад. URL : <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/pidgotovka-vprovadzhennya-proektiv-gromad/>
3. Основи проєктного менеджменту: виконання та контроль проєкту. URL : <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/project-management-execution-control/>
4. Сучасне керівництво проєктами - мистецтво порушення правил. URL : <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/sovremenne-kerivnitstvo-proektamy-porushennya-pravyl/>
5. Штучний інтелект. URL : <https://osvita.diia.gov.ua/courses/artificial-intelligence>

Критерії оцінювання ІНДЗ (дослідження у вигляді реферату)

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	3 бали
2.	Складання плану реферату	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	2 балів

4.	Дотримання правил реферування наукових Публікацій	1 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	3 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, Посилання	1 бал
Разом		11 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
10 – 11 та більше	відмінно	5	A	відмінно
8 – 9	добре	4	BC	добре
6 – 7	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 5	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

4.3.3. Теми самостійної роботи здобувачів освіти

Модуль 1		
№з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Прогностика як наука	2
2.	Становлення соціального прогнозування	2
3.	Типологія соціальних прогнозів	2
4.	Джерела прогнозної інформації. Соціальне прогнозування та проектування	2
5.	Соціальне прогнозування та проектування	2
Модульний контроль		2
6.	Застосування експертизи в соціальному прогнозуванні.	2
7.	Сценарний підхід в соціальному прогнозуванні	2
8.	Моделювання як метод соціального прогнозування	2
Модульний контроль		2
Всього:		20
Модуль 2		
9.	Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук	6
10.	Майбутнє виду Homo sapiens	4
11.	Майбутнє суспільства як об'єкт конструювання	6
Модульний контроль		2
12.	Розвиток штучного інтелекту та соціальні відносини	2
13.	Демографія та міграція	4
14.	Соціоекологічні проблеми	4
15.	Майбутнє соціальної держави	4
16.	Майбутнє демократії	4
Модульний контроль		2
Всього:		38

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
МОДУЛЬ 1			
Змістовий модуль 1. Концептуальні засади соціального прогнозування			
Тема 1. Соціальне прогнозування в системі наукового знання (2 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	I-II
Тема 2. Становлення соціального прогнозування (2 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	III-IV
Тема 3. Типологія соціальних прогнозів (2 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	V
Тема 4. Джерела прогнозувальної інформації (2 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне заняття	3	VI
Тема 5. Соціальне прогнозування та проектування (2 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне заняття	3	VII
Підсумкова модульна контрольна робота (2 год)	Тестування	5	VIII
<i>Всього: 12 год</i>	<i>Всього: 20 балів</i>		
Змістовий модуль 2. Технологія соціального прогнозування			
Тема 6. Застосування експертизи в соціальному прогнозуванні (2 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	IX
Тема 7. Сценарний підхід в соціальному прогнозуванні (2 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	X-XI
Тема 8. Моделювання як метод соціального прогнозування (2 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	3	XII
Підсумкова модульна контрольна робота (2 год)	Тестування	5	XIV
<i>Всього: 8 год</i>	<i>Всього: 14 балів</i>		
<i>ІНДЗ: 10 год.</i>	<i>11 балів</i>		
Разом: 30 год	Разом: 45 балів		

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
МОДУЛЬ 2			
Змістовий модуль 3. Соціальна футурологія			
Тема 9. Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук (6 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	I-II
Тема 10. Майбутнє виду Homo sapiens (4 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	III-IV
Тема 11. Майбутнє суспільства як об'єкт конструювання (6 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	V
Підсумкова модульна контрольна робота (2 год)	Тестування	5	VI
<i>Разом: 18 год</i>	<i>Всього: 8 балів</i>		
Змістовий модуль 4. Ключові проблеми сучасності як фактори майбутнього суспільства			
Тема 12. Розвиток штучного інтелекту та соціальні відносини (2 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	VII
Тема 13. Соціоекологічні проблеми (4 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	IX
Тема 14. Демографія та міграція (4 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	X-XI
Тема 15. Майбутнє соціальної держави (4 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	XII
Тема 16. Майбутнє демократії (4 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	XIV
Підсумкова модульна контрольна робота (2 год)	Тестування	5	XIV
<i>Всього: 20 год</i>	<i>Всього: 10 балів</i>		
Індивідуальна навчально-дослідна робота: 10 год	Реферат	10	XV
<i>Разом: 30 год</i>	<i>Разом: 28 балів</i>		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;

– *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– *практичні*: вправи.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації:

індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. *За ступенем самостійності мислення*: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. *За ступенем керування навчальною діяльністю*: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

Методи викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від виду занять, змісту теми, цілей і завдань, можливостей студентів та часом, відведеним для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративна лекція включає усний виклад навчального матеріалу з ілюстрацією таблиць, слайдів, роздаткового матеріалу, з використанням ТЗН.

- лекція з елементами бесіди, яка включає усний виклад навчального матеріалу, великого за обсягом, складного за логічною побудовою у якому застосовується питально-відповідальний метод навчання з використанням ілюстративного матеріалу.

- проблемна лекція спрямована на розвиток логічного мислення студентів, коли при читанні лекції перед студентами формулюється проблема для самостійного осмислення того, що далі розкривається викладачем; у ході лекції студентам може видаватися надрукований роздавальний матеріал або здійснюватися показ таблиць, слайдів, які допомагають студентам у вирішенні поставленої проблеми.

В ході семінарських занять застосовуються наступні методи:

- семінарське заняття організовується у формі доповідей і обговорень. Увага студентів зосереджена висвітленні матеріалу з наданням інформації про нові наукові розробки.

- репродуктивний метод застосовується при проведенні підсумкового семінару з змістового модуля з використанням тестового контролю у ІКЦ.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Під час викладання навчальної дисципліни „**Теорія і практика соціального прогнозування**” застосовуються наступні методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів:

1. **Метод створення ситуації новизни навчального матеріалу** – надання нових фактів та самостійний їх пошук створює відчуття збагачення знаннями спонукає студентів до самовдосконалення.

2. **Метод опори на життєвий досвід студентів** – використання викладачем у навчальному процесі життєвого досвіду студентів – фактів, явищ, які вони спостерігали в житті, або в яких самі брали участь.

3. **Метод емоційно-морального стимулювання** – включення у зміст навчання моральних ситуацій прикладів з життя.

4. **Метод зацікавлення** – реалізується за допомогою цікавих прикладів, парадоксальних фактів (цікаві аналогії, проблемні запитання, досліди).

5. **Метод емоційного сплеску та заохочення** – підтримка, підбадьорювання, заохочення; педагог має демонструвати своє прагнення допомогти студенту, бути впевненим у його силах та здібностях.

6. **Метод пізнавальних ігор:**

- *ділова гра* – діалог на професійному рівні, в якому відбуваються зіткнення різних думок, пропозицій, і взаємна критика гіпотез. Їх обґрунтування, що призводить до появи нових знань і уявлень;

- *рольова гра* – імпровізоване розігрування заданої ситуації;

- *інтерактивна гра* – метод навчання, заснований на досвіді, отриманому в результаті спеціально організованої соціальної взаємодії учасників з метою зміни індивідуальної моделі поведінки;

- *симуляція* – метод навчання, який моделює обмежені в часі, конкретні життєві ситуації, результат яких залежить від поведінки учасників процесу взаємодії.

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. **Методи формування свідомості:** бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. **Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості:** вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. **Методи мотивації та стимулювання:** вимога, громадська думка. Неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. **Метод самовиховання:** самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.
5. **Методи соціально-психологічної допомоги:** психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.
6. **Спеціальні методи:** патронат, супровід, тренінг, медіація.
7. **Спеціальні методи педагогічної корекції,** які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод «вибуху», метод природних наслідків і трудовий метод.

Методика навчання (як система) – організований набір методів, прийомів, засобів і форм навчання, який використовується для досягнення освітніх цілей.

Методика є структурованим застосуванням методів – організоване використання різних методів і прийомів, яке обумовлено специфікою освітнього процесу або діяльності. Вона описує як саме, в якій послідовності і в яких умовах застосовуються певні методи для досягнення результату.

- Методика навчання може включати в себе різні методи, стратегії, підходи, засоби навчання (аудіовізуальні матеріали, інтернет-ресурси, дидактичні ігри тощо) і системи організації роботи (до прикладу: поетапне вивчення лексики, розвиток навичок письмового та усного мовлення).

- Методика викладання навчальної дисципліни — вибір викладачем та застосування методів для ефективного засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями здоров'я має важливі відмінності, які враховують індивідуальні потреби кожного типу порушень і передбачає модифікацію форм роботи та типів завдань для таких здобувачів освіти.

Кожен тип інвалідності має свої специфічні потреби, і тому підхід до навчання має бути адаптованим, щоб забезпечити максимальну ефективність для здобувачів освіти. Враховуючи різні види порушень (порушення слуху, зору, рухової активності, когнітивні порушення тощо), методика вивчення буде різною. Використання адаптованих технологій, інклюзивних методів та індивідуальних підходів дозволяє забезпечити ефективне навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від типу інвалідності.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями слуху

Для здобувачів освіти з порушеннями слуху основним викликом є відсутність або обмеження слухового сприйняття, що може ускладнити процес вивчення мови через усне спілкування та аудіоматеріали. Адаптованими методиками є:

Жестова мова: Якщо здобувач освіти має порушення слуху та використовує жестову мову як основний засіб комунікації, то вивчення дисципліни проводиться через переклад на жестову мову (із залученням відповідного спеціаліста чи фрагментів відео із дублюючим перекладом на жестову мову), зокрема для усного компоненту. Програми з навчання для таких здобувачів освіти можуть включати використання перекладачів жестової мови під час лекцій.

Субтитри: Всі відеоматеріали, які використовуються на заняттях (фільми,

навчальні відео), мають субтитри, що дозволяє здобувачам освіти з порушеннями слуху ознайомлюватися з мовними структурами та словником.

Адаптовані навчальні матеріали: Використання візуальних методів, таких як ілюстрації, діаграми, картки з лексикою, допомагає краще засвоювати матеріал. Також створюються текстові файли або аудіоматеріали з субтитрами для покращення розуміння контексту.

Практика усного мовлення через письмове спілкування: Оскільки здобувачі освіти не чують мовлення, замість усної практики для такої категорії здобувачів освіти фокусується увага на письмових завданнях, інтерактивних тестах і вправах, що включають роботу з текстами (письмові відповіді, розпізнавання лексики та граматики через текст).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями зору

У здобувачів освіти з порушеннями зору основною проблемою є труднощі з візуальним сприйняттям інформації, тому методика навчання адаптована до аудіо- та тактильних матеріалів.

Технології для читання з екрану: Використання програм для читання з екрану, таких як JAWS або NVDA, дозволяє здобувачам освіти з порушеннями зору слухати текстовий матеріал. Це забезпечує доступ до електронних підручників, презентацій та інших навчальних ресурсів.

Адаптація навчальних матеріалів: Усі текстові матеріали надаються у форматі для читання з екрану або у шрифті Брайля. Це дає можливість здобувачам освіти не тільки читати, але й активно працювати з навчальними матеріалами.

Озвучення текстів: Використання спеціальних додатків для озвучування текстів або аудіокниг допомагає здобувачам освіти вивчати нові слова та фрази на слух, а також слухати приклади правильного вимовляння.

Аудіовізуальні завдання: Для таких здобувачів освіти використовуються аудіовправи, зокрема з вимови та слухової практики. Це дозволяє розвивати навички аудіювання та вимови, хоча й без візуального сприйняття.

Інтерактивні вправи на слух: Заняття включають завдання, орієнтовані на слухове сприйняття мови (завдання на розпізнавання вимови, на відмінності в інтонації, акценті тощо).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями опорно-рухового апарату

Здобувачі освіти з порушеннями опорно-рухового апарату, як правило, мають фізичні обмеження, які можуть вплинути на їхню здатність використовувати традиційні навчальні засоби, але їхні когнітивні та мовні навички, як правило, не порушені. З цією метою освітній процес відповідно адаптований для зручності та доступності.

Онлайн-навчання та доступ до цифрових матеріалів: Онлайн платформи дозволяють здобувачам освіти з порушеннями опорно-рухового апарату навчатися без необхідності фізичного перебування в аудиторії, а також допомагають уникнути

труднощів із переміщенням.

Інтерфейси з підтримкою доступу: Використання програмного забезпечення та навчальних платформ, що підтримують голосові команди або дають можливість здійснювати навчання за допомогою спеціальних пристроїв для вводу (як-от пристрої для управління комп'ютером через рухи очей чи голови).

Адаптація завдань для письмових відповідей: Враховуючи фізичні обмеження, здобувачі освіти можуть використовувати голосові помічники для виконання завдань або адаптовані клавіатури та інші технології для зручного введення тексту. Також враховується обсяг письмових завдань та швидкість проходження онлайн тестів, написання підсумкових робіт.

Методика навчання для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення можуть включати труднощі з пам'яттю, увагою, сприйняттям інформації. Здобувачі освіти з такими порушеннями потребують адаптованих методик навчання, щоб забезпечити доступність матеріалу та поступове засвоєння нової інформації.

Розбиття матеріалу на малі блоки: Заняття структуруються (матеріал поділяється на малі частини), що дозволяє легше засвоювати інформацію та допомагає зберігати увагу на кожному етапі навчання.

Часті повторення та практичні вправи: Регулярне повторення пройденого матеріалу, використовуючи ігрові методи чи інші інтерактивні вправи.

Візуальні допоміжні засоби: Використання карток із лексикою, діаграм, малюнків допомагає здобувачам освіти з когнітивними порушеннями краще засвоювати мову.

Мультисенсорні підходи: Для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями використовуються різні сенсорні канали (слух, зір, дотик), щоб стимулювати запам'ятовування та розуміння.

Методика навчання для здобувачів освіти із психічними порушеннями

Психічні порушення можуть включати депресії, тривожні розлади, посттравматичний стресовий синдром тощо, які можуть негативно впливати на здатність до концентрації, мотивацію та емоційний стан під час навчання.

Індивідуальний підхід: здобувачі освіти з психічними порушеннями потребують більш гнучкого підходу, наприклад, менших навантажень, частих перерв або персоналізованих уроків.

Підтримка в навчанні через терапевтичні методи: Залучення психологів або консультантів до освітнього процесу допомагає здобувачам освіти подолати емоційні труднощі.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Створення атмосфери довіри та підтримки, де здобувач освіти може вільно звернутися за допомогою або адаптувати темп навчання до своїх потреб.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна «Теорія і практика соціального прогнозування» оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з _____ модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамени;
- комплексні іспити;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.
-

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
„відмінно”	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
„добре”	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
„задовільно”	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
„незадовільно”	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачу освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.2. Система оцінювання роботи студентів упродовж семестру

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1			
		Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. обов'язкові					
1.1. Робота на семінарському і практичному занятті	5	5	25	3	15
1.3. Виконання завдань для самостійної роботи	3	5	15	3	9
1.4. Виконання модульної роботи	5	1	5	1	5
1.5. Виконання залікового тесту	15	15			
Разом			45		29
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 89					
II. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання (за вибором студента не більше 11 балів)					
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу					5
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики					5
2.3. Анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки					6
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу					10
2.5. Участь у науковій студентській конференції					5
2.6. Дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе					10
2.7. Додаткові курси за тематикою дисципліни (неформальна освіта)					11
				Разом	11
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 11					
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 100					

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 2			
		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов'язкові					
1.1. Робота на семінарському і практичному занятті	3	3	9	5	15
1.3. Виконання завдань для самостійної роботи	1	3	3	5	5
1.4. Виконання модульної роботи	5	1	5	1	5
Разом			17		25
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 42					
II. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання (за вибором студента не більше 18 балів)					
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу					4
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики					4
2.3. Анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки					5
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу					10
2.5. Участь у науковій студентській конференції					4
2.6. Дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе					5
2.7. Додаткові курси за тематикою дисципліни (неформальна освіта)					8
2.8. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)					10
Разом					10
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 18					
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 60					

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Сучасні концепції соціального прогнозування та проектування.
2. Зв'язок соціального прогнозування з іншими науками
3. Сутність соціального прогнозування як виду соціологічного дослідження.
4. Методи соціального прогнозування
5. Принципи соціального прогнозування
6. Об'єкт та предмет соціального прогнозування
7. Основні об'єкти соціального прогнозування
8. Структура та функції програми соціально-прогностичного дослідження
9. Види прогнозів.
10. Поняття соціального проекту та соціальної програми.
11. Принципи соціального проектування та програмування.
12. Суспільство як об'єкт дослідження.
13. Місце прогностики в системі наукового знання.
14. Прогностика та наука про майбутнє (футурологія): спільне та відмінне.
15. Поняття наукового передбачення та прогнозування.
16. Об'єкт та предмет соціального прогнозування.
17. Понятійний апарат прогностики.
18. Функції соціального прогнозування.
19. Соціальні та історичні передумови виникнення соціального прогнозування.
20. Уявлення про майбутнє на ранніх стадіях існування людства.
21. Вплив релігії та філософії на розвиток соціального прогнозування.
22. Соціальне прогнозування на межі ХІХ-ХХ століть.
23. Розвиток технологічного прогнозування: сутність та передумови виникнення.
24. Наукове і буденне прогнозування, теоретичне і емпіричне прогнозування, логічне та інтуїтивне у прогнозуванні.
25. Пошуковий, нормативний, цільовий, плановий, програмний, проектний, організаційний прогноз.
26. Типи соціальних прогнозів за часом.
27. Джерела прогнозової інформації: досвід, екстраполяція, моделювання.
28. Сутність соціального проектування та прогнозування.
29. Принципи соціального проектування та прогнозування.
30. Роль соціальних прогнозів в розробці соціальних проектів.
31. Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук
32. Майбутнє виду *Homo sapiens*
33. Майбутнє суспільства як об'єкт конструювання
34. Розвиток штучного інтелекту та соціальні відносини
35. Демографія та міграція
36. Соціоекологічні проблеми
37. Майбутнє соціальної держави
38. Майбутнє демократії
39. Поняття експертизи та соціальної експертизи. 32. Вимоги до експерта.
40. Чисельність експертної групи і проблема ефективності прогнозування.

41. Типові схеми і процедури роботи експертів.
42. Методи обробки результатів експертних опитувань. 36. Принципи відбору експертів.
43. Методи експертних досліджень: опитування, інтерв'ю, метод Делфі, метод Делфі, організаційно-діяльнісна гра.
44. Сутність сценарного підходу в прогнозуванні.
45. Поняття сценарію розвитку соціального об'єкта. Види сценаріїв розвитку соціального об'єкта.
46. Сценарій-есе, аналітичний сценарій, формалізований сценарій.
Технологія розробки прогнозних сценаріїв.
47. Поняття моделі та моделювання.
48. Мета і завдання моделювання.
49. Види моделей.
50. Соціально-інформаційні показники в системі моделювання. Види показників.
51. Методи моделювання в соціальній прогностиці.
52. Трендові (екстраполяційні) моделі. Факторні (аналітичні) моделі. Імітаційне моделювання.
53. Використання ЕОМ та великих інформаційних масивів (Big Data) у прогнозному моделюванні.
54. Сучасні системи прогнозування
55. Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук
56. Майбутнє виду Homo sapiens: біохакінг, медицина, розвиток нейромереж як фактори трансформації виду
57. Майбутнє суспільства як об'єкт конструювання
58. Розвиток штучного інтелекту та соціальні відносини
59. Поняття сингулярності
60. Демографія та міграція як фактори соціального розвитку
61. Демографічні тренди в Україні та їх вплив на демографічну безпеку
62. Соціоекологічні проблеми
63. Майбутнє соціальної держави
64. Майбутнє демократії

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти на заліку

МОДУЛЬ 1												Залік	Сума
Поточне тестування та самостійна робота													
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2					Не більше 15	Не більше 100	
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	МК 1	Т6	Т7	Т8	МК 2	ІНДЗ			
8	8	8	8	8	5	8	8	8	5	11			

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів. МК – модульний контроль

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Сучасні концепції соціального прогнозування та проектування.
2. Зв'язок соціального прогнозування з іншими науками
3. Сутність соціального прогнозування як виду соціологічного дослідження.
4. Методи соціального прогнозування
5. Принципи соціального прогнозування
6. Об'єкт та предмет соціального прогнозування
7. Основні об'єкти соціального прогнозування
8. Структура та функції програми соціально-прогностичного дослідження
9. Види прогнозів.
10. Поняття соціального проекту та соціальної програми.
11. Принципи соціального проектування та програмування.
12. Суспільство як об'єкт дослідження.
13. Місце прогностики в системі наукового знання.
14. Прогностика та наука про майбутнє (футурологія): спільне та відмінне.
15. Поняття наукового передбачення та прогнозування.
16. Об'єкт та предмет соціального прогнозування.
17. Понятійний апарат прогностики.
18. Функції соціального прогнозування.
19. Соціальні та історичні передумови виникнення соціального прогнозування.
20. Уявлення про майбутнє на різних стадіях існування людства.
21. Вплив релігії та філософії на розвиток соціального прогнозування.
22. Соціальне прогнозування на межі XIX-XX століть.
23. Розвиток технологічного прогнозування: сутність та передумови виникнення.
24. Наукове і буденне прогнозування, теоретичне і емпіричне прогнозування, логічне та інтуїтивне у прогнозуванні.
25. Пошуковий, нормативний, цільовий, плановий, програмний, проектний, організаційний прогноз.
26. Типи соціальних прогнозів за часом.
27. Джерела прогнозової інформації: досвід, екстраполяція, моделювання.
28. Сутність соціального проектування та прогнозування.
29. Принципи соціального проектування та прогнозування.
30. Роль соціальних прогнозів в розробці соціальних проектів.
31. Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук
32. Майбутнє виду *Homo sapiens*
33. Майбутнє суспільства як об'єкт конструювання
34. Розвиток штучного інтелекту та соціальні відносини
35. Демографія та міграція
36. Соціоекологічні проблеми
37. Майбутнє соціальної держави
38. Майбутнє демократії
39. Поняття експертизи та соціальної експертизи. 32. Вимоги до експерта.
40. Чисельність експертної групи і проблема ефективності прогнозування.

41. Типові схеми і процедури роботи експертів.
42. Методи обробки результатів експертних опитувань. 36. Принципи відбору експертів.
43. Методи експертних досліджень: опитування, інтерв'ю, метод Делфі, метод Делфі, організаційно-діяльнісна гра.
44. Сутність сценарного підходу в прогнозуванні.
45. Поняття сценарію розвитку соціального об'єкта. Види сценаріїв розвитку соціального об'єкта.
46. Сценарій-есе, аналітичний сценарій, формалізований сценарій.
Технологія розробки прогнозних сценаріїв.
47. Поняття моделі та моделювання.
48. Мета і завдання моделювання.
49. Види моделей.
50. Соціально-інформаційні показники в системі моделювання. Види показників.
51. Методи моделювання в соціальній прогностиці.
52. Трендові (екстраполяційні) моделі. Факторні (аналітичні) моделі. Імітаційне моделювання.
53. Використання ЕОМ та великих інформаційних масивів (Big Data) у прогнозованому моделюванні.
54. Сучасні системи прогнозування
55. Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук
56. Майбутнє виду Homo sapiens: біохакінг, медицина, розвиток нейромереж як фактори трансформації виду
57. Майбутнє суспільства як об'єкт конструювання
58. Розвиток штучного інтелекту та соціальні відносини
59. Поняття сингулярності
60. Демографія та міграція як фактори соціального розвитку
61. Демографічні тренди в Україні та їх вплив на демографічну безпеку
62. Соціоекологічні проблеми
63. Майбутнє соціальної держави
64. Майбутнє демократії

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти на екзамені

МОДУЛЬ 2												Екзамен	Сума
Поточне тестування та самостійна робота													
T9	T10	T11	МК 1	T12	T13	T14	T15	T16	МК 2	Додаткові курси	ІНДЗ	Не більше 40	Не більше 100
4	4	4	5	4	4	4	4	4	5	8	10		

T1, T2 ... T16 – теми змістових модулів. МК – модульний контроль

**БІЛЕТИ ДО ЕКЗАМЕНУ
(за формою)**

Форма

**Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти „Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна”
Хмельницький фаховий коледж**

Циклова комісія соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін

Освітній ступінь: фаховий молодший бакалавр

Спеціальність: 231 Соціальна робота

Семестр: 4

Навчальна дисципліна: Теорія і практика соціального прогнозування

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Структура програми прогнозного дослідження
2. Види соціальних прогнозів
3. Ключові принципи експертизи в прогнозному дослідженні

Затверджено на засіданні циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін

Протокол №1 від „28” серпня 2025 року .

Голова циклової комісії _____ О.М. Галко

Екзаменатор _____ О. С. Ковтун

Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
36 – 40 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
30 – 35	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
24 – 29	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
14 – 23	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 13		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Опорний конспект лекцій
2. Методичні розробки до практичних занять.
3. Методичні розробки до виконання самостійної роботи студентів.
4. Орієнтовна тематика реферативних досліджень.
5. Ілюстративні матеріали.
6. Глосарій по дисципліні.
7. Питання до модульного контролю.
8. Питання до екзамену.

8.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для студентів з інвалідністю

1. Основи проєктного менеджменту: Створення та планування проєкту. URL : <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/project-management-fundamentals/>
2. Підготовка та впровадження проєктів розвитку громад. URL : <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/pidgotovka-vprovadzhennya-proektiv-gromad/>
3. Основи проєктного менеджменту: виконання та контроль проєкту. URL : <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/project-management-execution-control/>
4. Сучасне керівництво проєктами - мистецтво порушення правил. URL : <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/sovremenne-kerivnitstvo-proektamy-porushennya-pravyl/>
5. Штучний інтелект. URL : <https://osvita.diia.gov.ua/courses/artificial-intelligence>

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей студентів з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для студентів із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення осіб із порушенням зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;
- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

8.2. Глосарій (термінологічний словник)

Прогнозний сценарій - метод описання різноманітних варіантів логічно можливого розвитку подій виходячи з конкретної ситуації, що склалася.

Альтернативістика - галузь дослідження майбутнього, що охоплює можливі шляхи переходу від існуючої до альтернативної світової цивілізації, здатної подолати глобальні проблеми сучасності на основі «чистої» енергії та сталого розвитку.

Верифікація компетентним експертом - верифікація прогнозу шляхом порівняння з думкою найбільш компетентного експерта.

Верифікація повторним опитуванням - верифікація прогнозу шляхом використання додаткового обґрунтування або зміни експертом його думки, що відрізняється від думки більшості.

Верифікація прогнозу - оцінка достовірності, точності, обґрунтованості прогнозів.

Верифікація урахуванням помилок - верифікація прогнозу шляхом виявлення та обліку джерел регулярних помилок прогнозу.

Глобалістика - галузь дослідження майбутнього, що охоплює всю сукупність загальносвітових проблем сучасності.

Далекострочковий прогноз - прогноз з періодом попередження понад 15 років (перспективи змін занадто приблизні і невизначені).

Метод Делфі - метод колективної експертної оцінки, заснований на виявленні узгодженої оцінки експертної групи шляхом їх автономного опитування в кілька турів, що передбачає повідомлення експертам результатів попереднього туру з метою додаткового обґрунтування оцінки експертів в подальшому турі.

Динамічний ряд - тимчасова послідовність ретроспективних значень змінної об'єкта прогнозування.

Довгостроковий прогноз - прогноз з періодом попередження від 5 до 15 років (на перспективу серйозних якісних змін).

Екстраполяція - метод наукового дослідження, який полягає у 1) поширенні висновків, отриманих із спостереження над однією частиною явища, на іншу його частину; 2) поширенні встановлених у минулому тенденцій на майбутній період.

Завдання на прогноз - документ, що визначає цілі та завдання прогнозу і регламентує порядок його розробки; містить підставу для розробки прогнозу (постанова, наказ і т. д.), визначення об'єкта прогнозування, його основних характеристик, параметри прогнозу, параметрів прогнозу, організаційні заходи, дані про фінансування та матеріальне забезпечення, координаційний план та етапність розробки прогнозу.

Інтуїтивний підхід до майбутнього - передбачення майбутнього за допомогою інтуїції, на підсвідомому рівні; інтуїція може бути заснована на життєвому досвіді або на досвіді глибокої аналітичної роботи в якійсь конкретній області знання.

Коригування прогнозу - уточнення прогнозу на підставі результатів його верифікації і на підставі додаткових матеріалів і досліджень.

Непряма верифікація - верифікація прогнозу шляхом його зіставлення з прогнозами, отриманими з інших джерел інформації.

Короткостроковий прогноз - прогноз з періодом попередження від 1 місяця до 1 року (розраховується на перспективу кількісних змін).

Метод історичної аналогії - метод прогнозування, заснований на встановленні і використанні аналогії об'єкта прогнозування з однаковою за природою об'єктом, випереджаючим перший у своєму розвитку.

Метод колективної генерації ідей - метод колективної експертної оцінки, заснований на стимулюванні творчої діяльності експертів шляхом спільного обговорення конкретної проблеми.

Метод прогнозування - спосіб дослідження об'єкта прогнозування, спрямований на розробку прогнозів.

Метод експертних комісій - метод колективної експертної оцінки, що складається у спільній роботі об'єднаних в комісію експертів, що розробляють документ про перспективи розвитку об'єкта прогнозування.

Методика прогнозування - сукупність спеціальних правил і прийомів (одного або декількох методів) розробки конкретних прогнозів.

Моделювання - побудова пошукових і нормативних моделей з урахуванням ймовірної або бажаної зміни прогнозованого явища на період попередження прогнозу по наявним прямим або непрямым даними про масштаби і напрямки змін.

Нормативний прогноз - прогноз, змістом якого є визначення шляхів і термінів досягнення можливих станів об'єкта прогнозування в майбутньому, прийнятих в якості мети.

Оперативний (поточний) - прогноз з періодом попередження до 1 місяця (не очікується ні якісних, ні кількісних змін).

Пошуковий прогноз - прогноз, змістом якого є визначення можливих станів об'єкта прогнозування в майбутньому.

Передбачення - це погляд у майбутнє, що спирається на творче осмислення наявних фактів і подій та «домислювання» невідомих, але можливих подій і явищ.

Презентистський підхід до майбутнього - ототожнення минулого і майбутнього часу з теперішнім часом.

Принцип системності прогнозування - принцип прогнозування, що вимагає взаємопов'язаності і співвідпорядкованості прогнозів об'єкта прогнозування і прогнозного фону та їх елементів.

Проблема соціальна - протиріччя, об'єктивно виникає в процесі функціонування і розвитку суспільства і складових його підсистем, що вимагає вирішення засобами соціального управління.

Прогноз - багатоваріантна гіпотеза про можливі шляхи розвитку об'єкта, але разом з тим він являє собою найбільш обґрунтований і ймовірний вибір одного з можливих варіантів перебігу подій.

Прогноз інтервальний - прогноз, результат якого представлений у вигляді довірчого інтервалу характеристики об'єкту для заданої ймовірності його здійснення.

Прогнозування - спеціальні наукові дослідження конкретних процесів, явищ, подій, в результаті яких з одних, уже відомих, відомостей про минуле та сьогодення отримують уявлення про можливі стани прогнозованого об'єкта.

Прогнозна модель - модель об'єкта прогнозування, дослідження якої дозволяє одержати інформацію про можливі стани об'єкта в майбутньому і (або) шляхи і терміни їх здійснення.

Прогнозна проспекція - етап прогнозування, на якому за результатами діагнозу розробляються прогнози об'єкта прогнозування і прогнозного фону, виробляються верифікація та синтез прогнозів.

Прогнозна ретроспекція - етап прогнозування, на якому досліджується історія розвитку об'єкта прогнозування прогнозного фону з метою отримання їх систематизованого опису.

Прогнозний варіант - один з прогнозів, складових основи групи можливих прогнозів.

Прогнозний горизонт - максимально можливий період попередження прогнозу заданої точності.

Прогнозний діагноз - етап прогнозування, на якому досліджується систематизований опис об'єкта прогнозування і прогнозного фону з метою виявлення тенденції їх розвитку та вибору (розробки) моделей і методів прогнозування.

Прогнозний фон - сукупність зовнішніх по відношенню до об'єкта прогнозування умов, істотних для вирішення задачі прогнозування.

Прогнозний експеримент - дослідження на прогнозних моделях шляхом варіювання характеристик об'єкта прогнозування, що входять в модель, з метою виявлення можливих припустимих і неприпустимих прогнозних варіантів і альтернатив розвитку об'єкта прогнозування.

Прогностика - наукова дисципліна про закономірності розробки прогнозів.

Програма - сукупність заходів, необхідних для вирішення науково технічних, соціальних, соціально економічних та інших проблем або яких то їх аспектів.

Проект - рішення щодо конкретного заходу, об'єкта і т.ін., необхідного для реалізації того чи іншого аспекту програми.

Римський клуб - громадська організація, основними цілями діяльності якої є: 1) дати суспільству методіку для наукового дослідження «утруднень людства», пов'язаних з фізичною обмеженістю ресурсів Землі, бурхливим зростанням виробництва і споживання; 2) «підказати» суспільству заходів для того, щоб «розумно вести справи» і досягти «глобальної рівноваги».

Ряд динамічний - тимчасова послідовність ретроспективних і перспективних значень змінної об'єкта прогнозування.

Соціальна проблема - протиріччя між потребою якогось соціального суб'єкта в певному стані об'єкта його діяльності (вважається, що суб'єкт не має необхідні кошти, у тому числі і науково пізнавальними, для ліквідації, зняття цього протиріччя).

Соціальне прогнозування - прогностичний процес, метод наукового дослідження, що ставить своєю метою виявлення можливих варіантів розвитку аналізованих процесів.

Середньостроковий прогноз - прогноз з періодом попередження від 1 року до 5 років (розраховується на перспективу не тільки кількісних, а й виникають якісних змін).

Тренд - аналітичне або графічне представлення зміни змінної в часі, отримане в результаті виділення регулярної складової динамічного ряду.

Утопія - довільне уявлення про бажане майбутнє, не пов'язане з провіденціалізмом, але не засноване на науковому розумінні закономірностей розвитку суспільства і природи.

Футурологія - дослідження перспектив майбутнього розвитку всього людського суспільства.

Характеристика об'єкта прогнозування - якісне або кількісне відображення якого або властивості об'єкта прогнозування.

Експерт - кваліфікований фахівець з конкретної проблеми, який притягається для винесення оцінки по поставленому завданню прогнозу.

Експертна група - колектив експертів, сформований за певними правилами для вирішення поставленого завдання прогнозу.

8.3. Рекомендована література

Основна:

1. Лозовська Л.І., Бандоріна Л.М., Савчук Л.М., Удачина К.О. Прогнозування соціально-економічних процесів : навчальний посібник. Дніпро : УДУНТ, 2022. 146 С.

2. Лепський М. А. Якісні методи соціального прогнозування: методологія, методика, практика: підручник. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2016. 440 с.

3. Петренко Н.О. Управління проектами: навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 244 С.

4. Психологічне забезпечення прогнозування соціальних процесів : монографія / О. Суший (наук. ред.) ; авт. кол.: Т. Данилова, В. Жовтянська, О. Кухарук, О. Малхазов, О. Суший ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2023. – 171 с.

5. Харарі Ю. Н. Homo Deus. За лаштунками майбутнього. Київ: Видавництво Букшеф, 2023. 512 С.

6. Харарі Ю. Н. Sapiens: людина розумна. Коротка історія людства. Київ: Book Chef, 2024. 544 С.

7. Харарі Ю. Н. 21 урок для 21 століття. Київ: Наш формат. 2018. 416 С.

8. Sohail Inayatullah Futures Studies: Theories and Methods. *OpenMind BBVA* – веб-сайт. URL : <https://www.bbvaopenmind.com/en/articles/futures-studies-theories-and-methods/>

9. Francis Fukuyama. Our Posthuman Future: Consequences of the Biotechnology Revolution. Farrar, Straus and Giroux, 2002.

Допоміжна:

1. Бестужев-Лада І. Соціальне прогнозування. *Факультет соціології КНУ ім. Т. Шевченка*: веб-сайт. URL : <https://sociology.knu.ua/sites/default/files/library/elopen/socprogn.pdf>
2. Ковтун О., Баранова С. Соціологія здоров'я: проблеми теорії та практики. Навчальний посібник. Київ: Університет "Україна", 2020. 196 С.
3. Лепський М. Прогнозний сценарій у стратегуванні політичних процесів. *Культурологічний вісник. Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни*. Запоріжжя, 2013. Вип. 30. С.56-62.
4. Лепський М. Предметне поле соціального прогнозування. II Конгрес Соціологічної асоціації України. Харків: ХНУ, 2013. С.274-275.
5. Лепський М. Основи стратегічного прогнозування політичних ситуацій та процесів : навч. посіб. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2012. 467 С.
6. Матвієнко В. Прогностика. Київ: Українські пропілеї, 2000. 484 С.
7. Прогнозування соціально-економічних процесів : навчальний посібник / Т.С. Клебанова, В. А. Курзенев, В. М. Наумов та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 656 С.
8. Сапелкіна О. В. Чепурко Г. І. Емпірична соціологія: курс лекцій. Львів: Простір-М, 2018. 268 с.
9. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. Київ: Наш формат. 2020.

Статті викладача та здобувачів освіти

1. Ковтун О. Постросійський простір. *Інститут демократизації та розвитку, 2020*. URL : <https://institutedd.org/blog/posts/postrosiiskii-prostir>
2. Політичний урок для XXI століття. *Інститут демократизації та розвитку, 2021*. URL : <https://institutedd.org/blog/posts/politichnii-urok-dlya-xxi-stolittya>

8.4. Інформаційні ресурси

1. Аналіз загроз національній безпеці у сфері внутрішньої політики. Експертне опитування. *Інститут стратегічних досліджень*. URL : <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/analiz-zahroz-natsionalniy-bezpetsi-u-sferi-vnutrishnoyi-polityky>
2. Ілюзія прогресу і футурологія. Чому ми помиляємось в прогнозах? URL : https://www.youtube.com/watch?v=UoYSR_upwCY
3. AI and the future of humanity. *Yuval Noah Harari at the Frontiers Forum*. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=LWiM-LuRe6w&t=1s>

8.5. Фахові періодичні видання України з дисципліни

1. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. *Збірник наукових праць Київський національний університет імені Тараса Шевченка*
2. Вісник Інституту економіки і прогнозування. *Інститут економіки і прогнозування*

3. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Соціологія.

4. Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. *Львівський національний університет імені Івана Франка*

5. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. *Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»*

6. Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. *Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

7. Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки. *Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

8. Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». *Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна*

9. Габітус Habitus Приватна установа «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій»

10. Наукові записки НаУКМА Національний університет «Києво-Могилянська академія»

11. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах «Грані» (соціологічні науки). *Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

12. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. *Інститут соціології НАН України.*

Універсальні та спеціалізовані інформаційні системи і програмні продукти для опанування дисципліни

Програмне забезпечення	Призначення	Умови використання (вільний доступ в Інтернеті, згідно договору, придбані ліцензії тощо)
SPSS Statistic	Статистичний аналіз первинних даних	Обмежений вільний доступ з подальшим придбанням ліцензії
Gemini, ChatGPT	Побудова прогностичних сценаріїв	Вільний доступ
Microsoft Excel	Побудова числових рядів, статистичний аналіз, аналіз тенденцій	Вільний доступ

9. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	кафедральний ноутбук	проектор, приміщення з доступом до Інтернету
Семінарське заняття	наочні та роздаткові матеріали, переносна дошка з відривними листами паперу	спеціалізований кабінет № 28
Модульний контроль	Доступ до мережі Інтернет	Платформа Moodle